

Wady wymowy u dzieci w wieku przedszkolnym. Jak im zapobiec?

Charakterystyczne cechy wymowy dzieci 3 – letnich:

W wieku 3 lat rozwój kory mózgowej jest jeszcze nieukończony, słabe są narządy mowne, mięśnie odpowiedzialne za prawidłową artykulację są jeszcze niewyćwiczone (najszybszy rozwój mięśni narządów mowy przypada na wiek od 2 do 4 lat). Powoduje to naturalną przyczynę wadliwej wymowy dzieci.

Mowę dziecka 3-letniego cechuje zmiękczenie głosek, szczególnie szeregu szumiącego: *sz, ż, cz, dż*, które są często wymawiane jak głoski: *ś, ź, ć, dź*. Zdarza się też zmiękczenie głosek: *s, z, c, dz*. Najczęściej dzieci w tym wieku nie wymawiają trudnej głoski *r*, zamieniając ją na głoskę *l*. Jeżeli dziecko zamienia *r* na *j*, to jest to już powód do niepokoju. W prawidłowej wymowie głoski *r* dochodzi do pionizacji języka i drżenia koniuszka języka. W wymowie głoski *l* – zamiast *r*- też dochodzi do pionizacji języka i tylko kwestią czasu, bądź ćwiczeń, dziecko wymawiać będzie głoskę *r* w sposób prawidłowy.

Charakterystyczne cechy wymowy dzieci 4 – letnich

W wieku 4 lat utrwala się głoski: *s, z, c, dz*. Pojawia się też głoska *r*, choć nie u wszystkich dzieci. Jej opóźnienie nie powinno jeszcze rodziców niepokoić.

Głoski: *sz, ż, cz, dż* dziecko może jeszcze zamieniać na głoski: *s, z, c, dz* lub *ś, ź, ć, dź*. Jest to tzw. seplenienie fizjologiczne.

Jeżeli dziecko w wieku 3 lat nie mówi wcale, wymawia tylko sylaby lub zamienia wyrazy na dźwięki określające np. jazdę samochodem (bu), jedzenie (am), psa (hau), kota (miau) itp. należy koniecznie udać się do specjalisty – logopedy, neurologa. Skierowanie wypisze lekarz pedia

Najczęstsze wady wymowy:

- 1. Seplenienie (szeplenienie) – nieprawidłowa artykulacja głosek: s, z, c, d, ś, ź, ć, dź, sz, ż, cz, dż.*** Najczęstszym zaburzeniem w obrębie tych głosek jest seplenienie międzyzębowe, polegające na artykulacji głosek z wsuniętym między zęby językiem (może to dotyczyć również głosek: *t, d, n*).
- 2. Rotacyzm (reranie) – nieprawidłowa artykulacja głoski r - zamienianie jej na głoskę l lub j lub pomijanie głoski r w wymowie.***
Najczęstszym zaburzeniem w realizacji głoski *r* jest wymawianie tylnojęzykowe, tzw. *francuskie r* oraz jednoderzeniowe – bez wibracji języka.
- 3. Kappacyzm i gammacyzm – nieprawidłowa realizacja głosek: k, g - zamiana najczęściej na: t, d.***

4. **Lambdacyzm** – *nieprawidłowa artykulacja głoski l, najczęściej zamieniana na j lub pomijana w wymowie.*

5. **Dyslalia wieloraka (złożona)** – *zaburzenie polegające na występowaniu jednocześnie kilku wad wymowy.*

W takiej sytuacji mowa dziecka jest belkotliwa, niezrozumiała dla otoczenia, gdyż ilość zaburzonych głosek jest tak duża, że wyrazy nie przypominają swojego prawidłowego brzmienia.

6. **Jąkanie** – *jest to nie płynność mowy, która pojawia się wraz z rozwojem mowy dziecka (dziecko jąka się odkąd zaczęło mówić, albo w trakcie rozwoju mowy (mówiło prawidłowo i zaczęło się jąkać).*

Zdarza się, że dziecko w wieku przedszkolnym zaczyna się zacinać, jąkać i nagle to zaburzenie mija samoistnie bez żadnej interwencji. W takim przypadku mówimy o *rozwojowej niepłynności mówienia* lub o *jąkaniu fizjologicznym*. Wynika ono z tego, że dochodzi do nagłego skoku w tempie rozwoju mowy, dziecko chce dużo powiedzieć, a możliwości poznawcze i artykulacyjne mu na to nie pozwalają. Najczęściej takie zaburzenie mija po około pół roku.

Jeśli proces ten przedłuży się i dziecko ma coraz większe trudności z płynnym mówieniem, mówimy wówczas o jąkaniu wczesnodziecięcym, które wymaga terapii.

7. **Rynolalia** – *inaczej nosowanie, polega na tym, że wymowa ma pogłos nosowy. Dziecko wymawia głoski prawidłowo, a mimo to mowa nie jest w pełni zrozumiała, gdyż mowa nie jest kierowana z ust, tylko przez nos.*

Najczęstsze przyczyny rynolalii to: przerosnięty trzeci migdał, polipy w nosie, rozszczep podniebienia, w tym również rozszczep podśluzówkowy, krzywa przegroda nosowa, częste, nawracające infekcje górnych dróg oddechowych.

Przedstawiam wskazówki dla wszystkich rodziców:

1. Należy dawać prawidłowe wzorce wymowy, tzn. mówić spokojnie, patrząc na dziecko i zwracając uwagę, by dziecko patrzyło na twarz osoby mówiącej.

2. Rozmawiać z dzieckiem językiem literackim, tzn. nie stosować zmiękczeń tam, gdzie ich nie powinno być (chleb, bułka, masło, cukierek, picie – nie: chlebek, bułeczka, masełeczko, ciuciu, picciu). Bułka może być mała, ale pamiętajmy, że dziecku łatwiej jest wymówić słowo **bułka** niż **bułeczka**.

3. Śpiewać z dzieckiem nie tylko piosenki, ale i pojedyncze wyrazy. Wystukiwać rytmy (na klocek, patyczkach, wykłaskiwać rękami itp.).

4. Często rozmawiać z dzieckiem – na spacerze, w samochodzie, autobusie, sklepie. Uczyć przy tym kulturalnego zachowania się – mówimy cicho.

5. Wspólnie z dzieckiem rysować, malować, lepić z plasteliny, układać puzzle, historyjki obrazkowe, grać w piłkę, skakać na skakance (usprawniać motorykę dużą i małą).
6. Ćwiczyć narządy artykulacyjne - parskanie, rzenie, mlaskanie, oblizywanie warg, wysuwanie języka, nadymanie policzków i głośne wypuszczanie powietrza itp.).
7. Ćwiczyć prawidłowe oddychanie: wciąganie powietrza zawsze nosem, wypuszczanie ustami.
8. Udać się do laryngologa w celu obejrzenia przegrody nosowej i wędzidełek: górnego i dolnego.
9. Dokładnie szczotkować zęby. W celu zapobiegania próchnicy systematycznie kontrolować stan uzębienia i dziąseł w gabinecie stomatologicznym.
10. Dbać o prawidłowy zgryz – oduczać dziecko od smoczka, pić z kubka, gryźć, nie obierać miękkich skórek z jabłek, nie odcinać skórek z chleba itp.
10. Codziennie czytać dziecku i opowiadać treść obrazków wspólnie z dzieckiem.
11. Ćwiczyć pamięć dziecka: co mówiłam przed chwilą, jak miała na imię królewna z bajki, jak ma na imię babcia, dziadek, mama, tata.
12. Dostarczać dziecku do zabawy różnorodne zabawki, dostosowane do jego wieku.
13. Nie izolować dziecka od rówieśników – chodzić na plac zabaw, zapraszać kolegów do domu i pozwolić dziecku bawić się z kolegą w jego domu.
14. Interesować się rozwojem dziecka w przedszkolu.

I ostatnie – nie pytać nauczycielki czy zjadł (co oczywiście jest istotne, bo coś jeść musi –jeżeli nic nie je, to dowiecie się Państwo od razu, bo to wzbudzi w nas niepokój), ale przede wszystkim: czy długo płakał (jeżeli płakał przy rozstaniu), czy bawił się, czy sygnalizuje potrzebę skorzystania z toalety, czy brał udział w zabawie, zajęciu itp. 😊

Następne artykuły pojawiać się będą cyklicznie – co miesiąc.

Życzę rodzicom spokoju, cierpliwości i pociechy ze swoich dzieci, bo one bardzo szybko rosną i nie potrzebują już naszej uwagi tak często jak teraz.

Powodzenia😊

Jolanta Rozmysłowicz

logopeda